

7 Únor 1997

46. SVĚTOVÝ EUCHARISTICKÝ
KONGRES
EUCHARISTIE
A
SVOBODA

VYDAL SEKRETARIÁT ČESKÉ BISKUPSKÉ KONFERENCE
PRAHA 1997
(PRO VNITŘNÍ POTŘEBU)

EUCHARISTIE

A

SVOBODA

46. SVĚTOVÝ EUCHARISTICKÝ

KONGRES

WROCLAW, POLSKO

25.V. - 1. VI. 1997

"Ke svobodě nás osvobodil Kristus"

(Gal 5,1)

@LH 6

OBSAH

ÚVOD: DÍLO MILOSTI NA CESTĚ CÍRKVE

"Statio orbis" ve východní Evropě

Eucharistie tajemstvím víry a života, darem svobody

Na prahu velkého jubilea roku 2000

I. DAR SVOBODY V DOBĚ KRIZE

1. Bolestná zkušenost těžké doby

Svědectví pravé svobody

Zkoušky a vítězství křesťanské svobody

2. Pravda a svoboda:

Rozpornost současné kultury

Riziko svobody v současné kultuře

Dar pravé svobody

3. Odpověď křesťanské svobodě

Rozjímat o Ukřižovaném a Zmrtvýchvstalém

Chléb svobody a života

II. EUCHARISTIE PROHLÁŠENÍM A DAREM SVOBODY

1. Dobrovolný dar Kristův

Život Kristův tajemství svobody

"On, když se dobrovolně vydal na smrt"

2. Tajemství Eucharistie

Eucharistie darem svobody

Od staré k nové velikonoční večeři

3. Oslava křesťanské svobody

Dar Ducha

Osvobozující síla lásky

III. VÝCHOVA KE SVOBODĚ VE SVĚTLE EUCHARISTIE

1. Primát Slova při evangelizaci

Evangelizace a katecheze

Hlásání Eucharistie pro evangelizaci svobody

2. Dar obrácení a cesta ke svatosti

Obrácení a Eucharistie

Cesta svatosti, cesta svobody

3. Od eucharistické modlitby k modlitbě o svobodu

Eucharistická modlitba

Děkuvzdání za dar

Vzývání Ducha

Obětování svobodného srdce

Všeobecná přímluva

4. Přítomnost, klanění, svoboda

Tváří v tvář tajemství

Klanění a modlitba: setkání dvou svobod

5. Slavení a život pravou křesťanskou svobodou

Starost o slavení eucharistie

Ústřední význam neděle

6. Od Eucharistie k životu

Eucharistie a milosrdenství

"Učinit zemi nebem"

ZÁVĚR

Osvobození síly dobra

Cesta k definitivní svobodě

S Marií, Ježíšovou Matkou

- - - - -

Kongresová modlitba

Hymna eucharistického kongresu

Hymna eucharistického kongresu pro mládež

ÚVOD

DÍLO MILOSTI NA CESTĚ VÍRY

"Statio orbis" ve východní Evropě

1. 46. mezinárodní eucharistický kongres se bude konat v Polsku, ve WrocAawi, v roce 1997. Poprvé v dějinách mezinárodních eucharistických kongresů se bude zabývat velmi vhodným, obsažným a oživujícím vztahem mezi Eucharistií a svobodou. Společně s celou Církví se totiž blížíme třetímu tisíciletí křesťanského období a uzavíráme tak století, v němž celé národy byly zotročeny totalitními režimy. Tato bolestná zkouška se zvláštním způsobem stala údělem národů východní Evropy. Díky Boží prozřetelnosti jsme se před několika lety stali očividnými svědky nenadálého ústupu projevů tohoto útlaku. Z toho důvodu se kongres koná v samém srdci východní Evropy, v Polsku, aby vyzařoval své světlo na ty národy, které v uplynulých desetiletích prožily tragickou zkušenost popření svobody osobní i společenské, aby se - především eucharistickým tajemstvím - posilovala stále více pozitivní zkušenost svobody, jak dějinné, tak i společenské, aby zazářila nadpřirozená svoboda, díky které jsme byli Kristem vysvobozeni.

Jde o to, že Eucharistie, skrze níž celá Církev zůstává v klanění, ve "statio orbis", jistě ozáří světlem pravdy všechny národy země, a zvláště ty, jimž je svoboda stále ještě odepřena nebo které trpí válkou a stejně i celou lidskou společností, pro kterou poselství pravé svobody v Kristu musí zaznít jako silná výzva k vyznání pravdy, k respektování Božích zákonů, k ochraně práv člověka, ke svornosti a opravdovému pokoji ve spravedlnosti.

Eucharistie tajemstvím víry a života, darem svobody

2. Eucharistie je středem víry a života Církve. Kristus, vtělené Slovo, zemřelý a oslavený, živý Chléb a náš velikonoční Beránek, obsahuje všechny aspekty našeho vykoupení. 46. mezinárodní eucharistický kongres chce znovu představit a hlásat světu tajemství Eucharistie ve světle chápání rozsáhlé rezonance antropologické, společenské a spásné svobody. Té svobody, která znamená usilovné hledání člověka, touhu národů, která je výrazem té jiskry pravdy a života, díky které byl člověk stvořen k Božímu obrazu a podobnosti. Ve svobodě totiž člověk nachází jak své nejvyšší vyjádření, tak zároveň nejvyšší riziko: "Bůh totiž chtěl 'ponechat člověku možnost vlastního rozhodování' (Sir 15,14), aby tak svého Stvořitele sám hledal a (dobrovolným)* přimknutím k němu dospěl k plné a oblažující dokonalosti". <§FKatechismus katolické církve, čl. 1730; Gaudium et spes, 17; *) uvedeno jen v polském vydání.>

Svoboda je Božím darem svěřeným člověku při stvoření a ještě více

při vykoupení. Právě na tajemství vykoupení se odvolává Pavel, když říká: "To je ta svoboda, ke které nás osvobodil Kristus". (Gal 5,1). Poněvadž však svoboda je dar křehký a ohrožený, byla "vykoupena" od hříchu a "spasena" darem Ducha Svatého, v němž jsme se stali Božími dětmi, vysvobozenými z otroctví hříchu, abychom společně volali "Abba, Otče" (Gal 4,4-6); v témže Duchu se můžeme obracet ke každému jako ke svým bratřím a sestrám ve svobodě a evangelním bratrství a jako děti k jednomu Otci. Právě proto, abychom zůstali svobodní, chtěl Kristus sám, aby se tajemství našeho vykoupení a osvobození, kterým je jeho i naše velikonoční hostina, zpřítomňovalo svátostně na každém místě a v každém čase v Eucharistii až do jeho konečného návratu ve slávě, kdy, "s celým vesmírem, vysvobozeným z hříchu a smrti", budeme zpívat hymnus slávy Otce.<§FSrv. IV. eucharistická modlitba - Český misál (1983).>

Na prahu velkého jubilea roku 2000

3. Mocná výzva ke křesťanské svobodě pramení ze šťastné shody okolností, které jsou spojeny s přípravou blížícího se velkého jubilea roku 2000. Obyčej jubilea totiž v tradici izraelského národa byl radostnou a společnou oslavou svobody a osvobození, které Bůh daroval všem. Sám Kristus, pomazaný Duchem Svatým a poslaný Otcem, přišel, aby uskutečnil velké jubileum spásy. "To on přináší zajatým propuštění, propouští zdeptané na svobodu a slepým vrací zrak" (srv. Mt 11,4-5; Lk 7,22). Tak Kristus dovršuje "rok Hospodinovy přízně", který nevyhlašuje pouze slovy, ale především svými skutky.<§FJAN PAVEL II., *Tertio millenio adveniente*, 11.> Velké jubileum spásy se naplnilo ve velikonočním tajemství smrti a zmrtvýchvstání Krista, jejichž trvalou památkou je Eucharistie.

V perspektivě přípravy velkého jubilea roku 2000 letošní rok 1997, rok mezinárodního eucharistického kongresu ve WrocAawi, bude věnován jednak oslavě "Ježíše Krista, jediného Spasitele světa včera i dnes i navěky" (srv. Žid 13,8) a dále bude věnována "nová pozornost Kristu Spasiteli a hlasateli evangelia, především ve světle čtvrté kapitoly Lukášova evangelia, kde je spojováno téma Kristova poslání hlásat evangelium s otázkou jubilea".<§FJAN PAVEL II., *Tertio millenio adveniente*, 40.> Z toho důvodu prozířetelnostní volba tématu "Eucharistie a svoboda" má v úmyslu postavit do středu slavnosti Kongresu eucharistického Krista, Pána zdroj svobody a opravdového vysvobození.

Počáteční úvahy na toto téma, předložené v dokumentu, jsou míněny jako pomůcka pro přípravu Církve v jednotlivých národech, aby se všichni věřící i pastýři, s pohledem zaměřeným na Eucharistii, mohli dobře připravit na kongres společným nasloucháním slovu, rozjímáním, oslavou a účastí v radostném svědectví svobodě, k níž nás Kristus osvobodil a i nadále ustavičně osvobozuje v tajemství vykoupení.

I. DAR SVOBODY V DOBĚ KRIZE

1. BOLESTNÁ ZKUŠENOST TĚŽKÉ DOBY

Svědectví pravé svobody

4. Hlásání Eucharistie jako zdroje svobody je nesmírně naléhavé. Snad nikdy předtím, tak jako v našem století, nestály vedle sebe touha po svobodě a pošlapání základních práv člověka i národů. Vědomí důstojnosti člověka během tohoto století v celém lidstvu podivuhodně dozrálo, a přece snad nikdy předtím nedošlo k tak strašným zločinům proti svobodě a právům člověka.

Skutečnost svobody lidské, společenské i politické - získané teprve nedávno po dlouhých letech totalitární nadvlády v zemích východní Evropy, a stejně i krize opravdové svobody vyspělých národů s dlouhou demokratickou tradicí jsou závažnou výzvou pro celou Církev.

Co je tedy třeba učinit, aby Církev, která rozjímá o Eucharistii, vrátila svobodě její pravý rozměr, aby vytvořila z vrozené svobody člověka pravdivý základ náležité odpovědi Tvůrci, a také bratrské a solidární společenství občanské i křesťanské všech společenství i národů země povolaných k vytvoření jedné rodiny?

Církev, ve světle Kristových slov a posílena Chlebem života, chce být v tomto světě především "živým svědectvím pravdy a svobody, pokoje a spravedlnosti, aby se stala znamením nové naděje pro lidstvo". <§FSrv. *Eucharistická modlitba pro mše za různé potřeby*, IV.: Ježíš - znamení Otcovy lásky.>

Zkoušky a vítězství křesťanské svobody

5. Eucharistický kongres se bude konat právě na konci století, které se prezentovalo jako skvělá doba svobody. Jenomže v zemích východní Evropy byla svoboda pošlapána totalitárními systémy, nejprve brutalitou stalinismu, později tyraníí nacismu. I přesto jsme byli svědky síly nezávislosti ducha, zvláště tehdy, kdy byla svoboda ve veřejném životě silně omezena nebo dokonce vyloučena. Totalitní systémy nechtěly utvářet člověka zevnitř, ale vnucovaly podmínky zvnějšku. Hlásaly ideologii, podle které průmyslová společnost, jako výsledek vědeckých a technických vymožeností, nemohla být ovocem svobodné volby a účasti všech lidí. Lidská svoboda byla zbavena naděje.

Zároveň se ovšem ukázala také bezmocnost těchto systémů vůči vnitřní svobodě člověka. Koncentrační tábory, gulagy, vězení a politické procesy neznamenal pouze miliony lidí nelidským způsobem usmrcených, ale zároveň nespočítatelná vítězství lidského ducha, která dala lidskému životu hlubší smysl odpuštěním, účinnou láskou k bližnímu až k nabídnutí vlastního života pro dobro přítele a pro lepší svět. Byla to vlastně vítězství lidí, kteří se nikdy neposkvrnili zradou, že by spolupracovali se zlem nebo se zaprodali mocným.

Lidstvo zaplatilo vysokou cenu. Ale ukázaly se též obdivuhodné

příklady vnitřní svobody. Je třeba si položit otázku, odkud tito lidé brali sílu? Co rozhoduje o tom, že člověk obětuje svůj vlastní život na obranu pravdy, spravedlnosti, života druhého člověka? Co rozhoduje, že jediné takovým jednáním najde plnost svého životního poslání, svou "spásu" i to, co dává smysl jeho životu ve chvíli, ve které z lidského pohledu jej ztrácí? Nikdo není schopen odpovědět na tyto otázky uspokojivě, pomine-li lidské svědomí, které vtiskuje Boží zákon do srdce člověka a utváří se zakoušením hodnot univerzálních i transcendentálních. Zkušenost genocidy, ale také vítězství lidského ducha jsou tragickou i povznášející skutečností naší doby, která nemůže být pojímána povrchně. Jde tu o zvláštní zkušenost tajemství člověka tváří v tvář Bohu, lépe řečeno - tváří v tvář tomu, který je zjevením Boha, čili tváří v tvář Ježíši Kristu. O zkušenost, která se nakonec ukázala silnější než vlády totalitní, které se náhle zhroutily, ať už pro jejich vnitřní slabost, ať už pro touhu po svobodě, která po desetiletí pronikala muže i ženy, anebo díky zvláštní prozřetelnosti a milosrdné milosti Boží.

2. PRAVDA A SVOBODA:

ROZPORNOST SOUČASNÉ KULTURY

Riziko svobody v současné kultuře

6. V téže době, ve které se v mnoha národech vytvořila nová situace svobody, často jako reakce na kulturu závislosti, jsme dnes svědky šíření se bezuzdného liberalismu, prosazujícího styl života inspirovaného zákonem absolutní svobody, které chybí rozměr pravé svobody daný jí důstojností člověka. Důsledkem toho je pak mezi jiným: ztráta mezilidských vztahů, opuštěnost, syndrom osamělosti uprostřed zástupu, pocit nesmyslnosti, sobectví a existenciální prázdnota, jež vyvolává v člověku stále větší agresivitu a brutalitu. Tato existenciální prázdnota vytváří stále více náhražek pravé svobody jako např. požívačnost, rozkošnictví, nespočet alternativních náboženských hnutí a sekt, které ve skutečnosti nahrazují úlohu náboženství a snaží se poskytnout odpověď, bohužel falešnou a zavádějící, všem těm, kteří hledají pravý smysl života.

Jakkoli je pravdou, že humanistické proudy osvícenství vedly k pojetí práv člověka, nicméně jejich interpretace bez ohledu na přirozený zákon ztratila ze zorného úhlu důstojnost lidské osoby jako osoby. To pak vyvolalo liberální a subjektivistické proudy směřující, na základě některých individualistických nároků, k rozhodování o tom, co je pravda, spravedlnost a mravnost.

Bůh nedaroval vlastní podobnost ani možnost pravé svobody privilegované ideologické rase, ani tím nepověřil člověka revoluční třídy bojující o vládu nad dušemi, ani nesvěřil vlastní Boží obraz liberálnímu státu. Člověk, jako osoba, nosí v sobě obraz osobního Boha, obraz potvrzený milostí Vykupitele. Člověk se nerodí již svobodný, jak by to chtěla mysl liberální, rodí se naproti tomu s možností stát se svobodným i se zaslíbením osvobozujícího vykoupení. Člověk ve své přirozenosti oslabený dědictvím hříchu, potřebuje k nezbytnému rozvoji vlastní svobody,

schopností a formace především vykoupení, a to vykoupení ze strany samého Boha; potřebuje přemožení tajemství zla tajemstvím vykoupení.

Dar pravé svobody

7. Problém svobody v současném světě se projevuje ve vztahu mezi svobodou a pravdou podle svědomí, evangelního zjevení a učení Církve. Jan Pavel II. říká: "Jen svoboda, která se podrobuje pravdě, vede člověka k jeho skutečnému dobru. Dobro lidské osoby je být v pravdě a jednat podle pravdy".<§FJAN PAVEL II., *Veritatis splendor*, 84.>

Zpřetrhaný vztah mezi pravdou a svobodou způsobil v naší době všeobecný úpadek hodnot a někdy i skutečnou lidskou katastrofu. Jan Pavel II. uvádí některé příklady: "Všichni vidí, jak se pohrdá již počatým, ale dosud nenarozeným lidským životem; vidí i stále porušování základních lidských práv, nespravedlivé rozdělování statků nutných k jednoduchému lidskému životu".<§Tamtéž.> Učitelství úřad Církve současnosti mnohokrát upozorňoval, jak se všechny falešné interpretace svobody projevují krizí pravé svobody u jednotlivce, v rodině i ve společnosti.

Tváří v tvář tomuto pohledu zůstává stále aktuální Pavlovo slovo o lidské svobodě, osvobozené od hříchu a uzdravené milostí. "Svoboda tedy potřebuje, aby byla osvobozena a osvoboditelem je Kristus, který nás osvobodil, abychom zůstali svobodnými" (*Gal 5,1*).<§FJAN PAVEL II., *Veritatis splendor*, 86.> Skutečně "Kristus svým slavným křížem získal spásu pro všechny lidi. Kristova milost není soupeřem naší svobody, pokud ta je v souladu se smyslem pro pravdu a dobro, který Bůh vložil do lidského srdce. Naopak, jak dosvědčuje křesťanská zkušenost, zvláště v modlitbě, čím více jsme vnímaví pro podněty milosti, tím více roste naše vnitřní svoboda a jistota ve zkouškách a také při nátlaku a donucování vnějšího světa. Duch Svatý nás působením milosti vychovává k duchovní svobodě, aby z nás učinil svobodné spolupracovníky na jeho díle v církvi a ve světě".<§FKatechismus katolické církve, 1741-1742.>

3. ODPOVĚĎ KŘESŤANSKÉ SVOBODĚ

Rozjímat o Ukřižovaném a Zmrtvýchvstalém

8. Tváří v tvář těžkosti plnému porozumění pravého smyslu svobody nám zazáří před očima jas pravdy v Kristu ukřižovaném a zmrtvýchvstalém, který se dobrovolně nabídl Otci jako oběť i za bratry: "Ukřižovaný Kristus zjevuje ryzí smysl svobody, plně ho prožívá bezvýhradným darováním sebe sama a volá učedníky, aby měli účast na této jeho svobodě".<§FJAN PAVEL II., *Veritatis splendor*, 85.> A tedy "rozjímání o ukřižovaném Ježíši je hlavní cestou, po které musí Církev každý den kráčet, chce-li pochopit plný smysl svobody, což je darování sebe ve službě Bohu a bratřím. Společenství s ukřižovaným a zmrtvýchvstalým Pánem je pak nevyčerpatelným zdrojem, z kterého církev neustále čerpá, aby žila ve svobodě, darovala se a sloužila. Ježíš je tedy živou a

osobní syntézou dokonalé svobody v plné poslušnosti vůči Boží vůli. Jeho ukřižované tělo je plným zjevením nerozlučného pouta mezi svobodou a pravdou, stejně jako jeho zmrtvýchvstání je nejvyšším povznesením spásonosné plodnosti a síly proudící ze svobody, která se prožívá v pravdě".<ŠFJAN PAVEL II., *Veritatis splendor*, 87.>

V Ukřižovaném a Zmrtvýchvstalém se ukazuje pravda dobrovolného daru Krista: "protože miloval svoje, kteří byli ve světě, projevil jim lásku až do krajnosti" (*Jan 13,1*). Eucharistie je svátostí této lásky. Rovněž tato pravda zvláštním způsobem odpovídá pravdě o člověku a jeho chápání svobody. Lidská osoba nemůže žít, jestliže není přijata a uznávána druhou osobou, jestliže nezakouší lásku a láskou neobdarovává. "Člověk nemůže žít bez lásky. Je sám sobě nepochopitelnou bytostí a jeho životu chybí smysl, nepozná-li lásku, nesetká-li se s ní, nezakusí-li ji, neschvaluje-li její zásady a neprokazuje-li ji sám aktivně druhým".<ŠFJAN PAVEL II., *Redemptor hominis*, 10.> Na jedné straně člověk najde své naplnění tím, že se stravuje láskou, čímž uskutečňuje vlastní nekonečnost. Na druhé straně je láska rovněž zvláštní formou svobody, neboť ten, kdo miluje, přibližuje se stále směrem ke svobodě; směrem ke svobodě, která ho vysvobozuje z vlastních pout, i od něho samého.

Chléb svobody a života

9. Rozjímání kříže a dar lásky jsou zcela jistě vysvětlením četných hrdinných činů těch, kteří naslouchali slovům Mistra a živili se eucharistickým chlebem a proto zůstali věrni Boží pravdě a vydali jí svědectví. Tyto příklady z minulosti jsou pro naši společnost stálou výzvou k životu v nezrušitelném vztahu mezi účastí na eucharistické liturgii a na autentické svobodě Božích dětí. Ve skutečnosti žít se slovem evangelia, eucharistickým chlebem, vstoupit do společenství s Kristem, klanět se Otci v duchu a pravdě, projevovat lásku k svým bratrům až k darování vlastního života, znamená oslavu svobody i svědectví svobodě, k níž nás osvobodil Kristus.

Musíme si uvědomit, že Eucharistie v našem století, stejně jako v prvních stoletích Církve, je chlebem svobody, silou odvahy a mučednictví; slavení eucharistie v katakombách dvacátého století se stalo místem víry a naděje, posilou nových mučedníků, kteří svědectvím života, a často i za cenu smrti, oslavovali svobodu svědomí i hodnotu poslušnosti Božího zákona.

Mezinárodní eucharistický kongres může být vhodnou příležitostí ke vzpomínce na mučedníky křesťanské svobody, k upevnění pout jednoty s cílem vytváření nové společnosti, znemožňující návrat do minulosti, v podmínkách morální bídy, která byla údělem tohoto století. Kongres může být popudem k rozvinutí pravého smyslu svobody Božích dětí s pohledem stále upřeným na Krista, našeho velikonočního Beránka a naše vysvobození.

II. EUCHARISTIE PROHLÁŠENÍM A DAREM SVOBODY

1. DOBROVOLNÝ DAR KRISTŮV

Život Kristův tajemství svobody

10. Slavení Eucharistie zdůrazňuje synovskou poslušnost, s níž se Kristus vydal do rukou popravčích i do rukou Otce. Celé Kristovo dílo spásy spočívá na tajemství jeho bezmezně poslušnosti vůči Otci. O Kristu, který příchodem na svět zahajuje vlastní dílo spásy, nám mluví List Židům: "A tak, když přicházel na svět, řekl: Dary ani oběti jsi nechtěl. V celopalech a v obětech za hřích jsi neměl zálibu. Proto jsem řekl: Tady jsem, abych plnil, Bože, tvou vůli ..." (Žid 10,5 -7). Sám Kristus po dobu svého veřejného působení představil svůj životní program slovy: "Mým pokrmem je plnit vůli toho, který mě poslal, a dokonat jeho dílo" (Jan 4,34). Věrnost takto chápanému programu je mnohokrát potvrzena (srv. Jan 5,30; 6,38.40) a dosahuje dramatický kulminační bod v agonii v Getsemanech a při smrti na kříži. Na Zahradě zakončí své tajemné váhání heroickou ochotou a připraveností: "Otče . ať se stane tvá vůle" (Mt 26,42). A později na kříži, dovršuje definitivně své dílo přijetím smrti, zpečetuje svůj životní program jednou větou: "Dokonáno je!" (Jan 19,30). Tato věta je shrnutím Kristovy poddanosti vůli Otce po dobu celého života, a stejně tak je posledním aktem díla jím uskutečněného, díla vykoupení, ospravedlnění a obnovení člověka, nového narození jeho svobody.

"On, když se dobrovolně vydal na smrt"

11. Křesťanská tradice přisuzuje dobrovolné oběti Kristově slova proroka Izaiáše: (srv. Iz 53,7 podle Vulgáty): Oblatus est, quia ipse voluit - "Byl obětován, protože sám chtěl". Jeho svrchovaná svoboda při dovršení díla, které mu Otec svěřil, ukazuje se jasně na počátku "knihy slávy", to je v knihách, ve kterých Jan píše o plnosti slávy utrpení Pána.

"Bylo před velikonočními svátky. Ježíš věděl, že přišla jeho hodina, kdy měl přejít z tohoto světa k Otci. A protože miloval svoje, kteří byli ve světě, projevil jim lásku až do krajnosti" (Jan 13,1). Tato slova svědčí o tom, že o Zeleném čtvrtku si byl Ježíš plně vědom, že nastala historická chvíle dovršení jeho poslání, která bude jednoznačně historickou chvílí pro jednotlivého člověka i celé lidstvo. Na příchod této chvíle mělo vliv již to, co se stalo v prvních hodinách dne, jehož vrcholem se stane jeho smrt: "byl poslušný až k smrti, a to k smrti na kříži" (Flp 2,8). Kvůli tomu "Kristova hodina" je přeplněna poslušností a láskou, a tajemství eucharistie je právě jednou z nejpodstatnějších chvil této hodiny.

Ježíš tím, že při Poslední večeři ustanovil památku na svou oběť, projevil naprosto jasně svobodu, s níž v nekonečné lásce dává učedníkům dar svého Těla a své prolité Krve jako znamení svobodné a dobrovolné oběti. Liturgie Církve v některých eucharistických modlitbách jak západní, tak východní tradice nám připomíná tento Kristův postoj svobody: "Neboť on, když se (dobrovolně)* vydával na smrt, vzal při večeři chléb ...".<§FII. eucharistická modlitba - Český misál (1983); *) - výraz jen v polském vydání misálu.> "A naplnil tvou vůli a byl poslušný až k smrti kříže"<§FIV. eucharistická modlitba - Český misál.> Zřetelně to vyjadřuje východní anafora: "Když dobrovolně vzal na sebe utrpení za nás, hříšníky, On, který byl bez hříchu, v noci, kdy byl zrazen, lépe, kdy se vydal za život a spásu světa".<§FAnafora svatého Jakuba.> Tato liturgická výpověď nám připomíná den co den dobrovolný úkon lásky, kterým se Kristus nabídl Otci za nás a den co den se dává Církvi, aby ona byla věřícím zdrojem pravé svobody a sebeodevzdání.

2. TAJEMSTVÍ EUCHARISTIE

Eucharistie darem svobody

12. Eucharistická liturgie Církve uvádí v samém srdci celebrace slova jejího ustanovení, připomíná dar svobody, kterým nás Kristus zachránil: "Když přišla hodina, kdy on vydal svůj život pro naše vykoupění, vzal při večeři do svých rukou chléb"<§FII. eucharistická modlitba "O smíření": Smíření s Bohem - základ svornosti lidstva, (1992).>. "Když přišla hodina, abys ho, Otče, oslavil, ukázal všechnu svou lásku a těm, které zanechával ve světě, se vydal do krajnosti"<§FIV. eucharistická modlitba - Český misál (1983).>. Eucharistie je tajemstvím Kristovy svobody, darem osvobození, láskou až do krajnosti, neboť jen láska činí svobodným.

Svatý Otec Jan Pavel II. to zřetelně vyjádřil v jedné z prvních homilií během své třetí "eucharistické pouti" do Polska v roce 1987: "Eucharistie náleží právě do té hodiny: do výkupné hodiny Kristovy, do výkupné hodiny dějin člověka i světa. Je to hodina, ve které Syn člověka miloval až do krajnosti. Až do krajnosti potvrdil zachraňující moc Lásky. Zjevil, že Bůh sám je láska. Jiného, většího zjevení této pravdy nikdy nebylo a nebude, než je toto radikální potvrzení: "Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo položí svůj život" (Jan 15,13), za všechny, aby oni "měli život - a aby ho měli v hojnosti" (Jan 10,10)".<§FJAN PAVEL II., Homilie při mši svaté v kostele Věch svatých na zahájení Národního eucharistického kongresu, Warszawa, 8. června 1987.>

V tomto tajemství lásky, tak zřetelně vyjádřené, tvořící součást oné "dějinné hodiny", patří nedílná úloha tajemství Ježíšovy poslušnosti vůči Otci i jeho lidské svobody. Kristus totiž ustanovením Eucharistie zdůrazňuje, že ona těsně souvisí s Novou smlouvou "prolitím krve" v jeho smrti, která je vrcholem jeho odevzdání Otci v bezmezné poslušnosti Syna.

Od staré k nové velikonoční večeři

13. "Toužebně jsem si přál jíst s vámi tohoto velikonočního beránka, dříve než budu trpět" (Lk 22,15). Ustanovení Eucharistie je spojeno s velkou tradicí židovské paschy, každoroční památky vysvobození z Egypta a obrací se k památce Nové smlouvy.

Památka vysvobození tvořila jádro slavení židovské paschy. V textech modliteb hebrejské tradice nacházíme tato výmluvná slova pojící se k velikonoční hostině: "V každé generaci se musí každý chovat tak, jako by to on sám vyšel z otroctví v Egyptě. Proto je naší povinností, abychom děkovali, chválili, velebili, oslavovali toho, kdo ten div vykonal pro naše otce i pro nás všechny, který nás vysvobodil z nesvobody ke svobodě, z otroctví k záchraně, ze zármutku k radosti, ze smutku k jáso tu, z temnoty do světla".<FSheder haggadah shel pesah. J. Loewy, J. Guens; (Sinai Publishing, Tel Aviv 1965).>

Ježíš svou vykupitelskou smrtí a zmrtvýchvstáním přivádí paschu k naplnění podle slov svatého Pavla: "Vždyť náš velikonoční beránek - Kristus - je už obětován" (1 Kor 5,7). Při poslední večeři ustanovuje památku své paschy a vyzývá ke konání této památky obětování jeho Těla a prolité Krve až do jeho návratu ve slávě.

Obětováním těla i prolité krve Kristus zpečetuje naše osvobození a vykoupení z hříchů; v oběti Nové smlouvy projevuje plnost našeho osvobození a vykoupení darem Ducha Svatého a volá nás k věčné velikonoční hostině ve svém království.

Tak tedy Eucharistie, Chléb seslaný z nebe, Tělo obětované za život světa, dar zmrtvýchvstání a života, to je sám Kristus, vtělené Slovo, zemřelý a oslavený, který nám umožňuje přechod spolu s ním z tohoto světa k Otci a slibuje konečné osvobození, kdy vstaneme z mrtvých v poslední den (srv. Jan 6,51-54).

Člověk, který vidí v Eucharistii jako v zrcadle to, co bude tvářít v tvář nazírat ve věčnosti, přijímá břemeno života, naplněn silou Eucharistie i nadějí na zmrtvýchvstání. Taková naděje dává svobodě zvláštní ráz: učí trpělivosti, vytrvalosti, oběti a sebeodevzdání. Učí, že Kristus zmrtvýchvstalý je zdrojem a mírou plné svobody.

3. OSLAVA KŘESŤANSKÉ SVOBODY

Dar Ducha

14. Nevýslovné bohatství Večeřadla spolu s darem kněžství doplňuje poslání svěřené apoštolům: "To konejte na mou památku" (Lk 22,19; 1 Kor 11,24). Jak hluboký a srozumitelný je tento mandát! Uskutečňuje to, co bylo ustanoveno v ústřední chvíli Večeřadla, v celistvosti s tím, co se stalo v jiné chvíli onoho historického dne, co se stalo v době utrpení a výkupné smrti, co překonává hranice dějin a stane se událostí provázející nový Boží lid na jeho cestě až do konce časů. Pascha není pro křesťany minulou událostí, ale osobou, samotným Kristem, poněvadž trvá dnes ve věčnosti prostřednictvím jeho zmrtvýchvstání.

"Kdykoliv totiž jíte tento chléb a pijete z tohoto kalicha, zvěstujete smrt Páně, dokud nepřijde" (1 Kor 11,26). Jsme tedy povoláni k účasti na darech vykoupení a spásy: odpuštění hříchů a daru Ducha Svatého. Především skrze dar Ducha Zmrtvýchvstalého obnovuje se v nás zkušenost vysvobození, tak jako v obnovených Letnicích, způsobem, který nás vede k přijetí téhož postoje

dobrovolné lásky, v odpovědi na Kristův dar: "abychom už nežili sami sobě a žili pro něho, tvého Krista, pro nás ukřižovaného a vzkříšeného".<§FIV. eucharistická modlitba - Český misál, 1983.> Eucharistie ustanovená slovy "to konejte na mou památku" se stává setkáním vykoupení, díky kterému nekonečné bohatství spásy, a v něm možnost uzdravení lidské svobody, zničené hříchem, zůstane k dispozici všem lidem všech dob. Díky Eucharistii je dána člověku možnost vymanit se z pout nesvobody se všemi jejími důsledky, které ho staví na okraj propasti a celkového zničení. Všechny aspekty Eucharistie: obětování, přijímání i přítomnost se podílí na procesu vytváření svobody, ke které "nás Kristus osvobodil".

Osvobozující síla lásky

15. Slavení lámání chleba, nazývané též "večeře Páně" (1 Kor 11,20), vytváří lid Nové smlouvy, činí přítomným zmrtvýchvstalého Pána a všichni, kteří mají účast na jednom chlebě a jednom kalichu, se stávají jedním tělem v Kristu a Duchu Svatém (srv. 1 Kor 10,16-17). Všechna rozdělení uvnitř společenství, na které Pavel obrací pozornost, jsou výsledkem neúplného pochopení pravého smyslu Eucharistie jako společenství s Kristem a bratry (srv. 1 Kor 11,17-22).

Naproti tomu společenství lásky a rozdělení dober, podmínka i výsledek společenství s Kristem v Církvi, potvrzují nejvýmluvnějším způsobem, že svoboda, k níž nás Kristus osvobodil, darovaná věřícím, kteří tvoří nový lid, ničí každé sobectví (srv. Sk 2,42-45).

Irenej z Lyonu byl tak uchvácen svobodou, kterou nám Kristus přinesl, že dospěl k tvrzení o prvních učednících, že byli "hlasatelé pravdy a apoštolové svobody";<§FAdversus haereses, III, 15,3: PG 7,919.> křesťanskou eucharistii představuje ze zorného úhlu svobody.<§FTamtéž, IV 18,1-2: PG 7,1025.> Konečně, jako dar Páně, je Eucharistie obětí lidí svobodných. Rovněž první křesťanská společenství po dobu pronásledování vydávala svědectví o pochopení obapolného dynamismu lásky, jež má svůj počátek v eucharistické celebraci, která všechny činí bratry, vytváří nový lid, formuje odvahu svědectví víry až k mučednictví, vytváří společenství obnovené láskou i novým bratrstvím, které vyplývá ze slavení eucharistie a projevuje se v rozdílení dober a pomocí potřebným.

III. VÝCHOVA KE SVOBODĚ VE SVĚTLE EUCHARISTIE

1. PRIMÁT SLOVA PŘI EVANGELIZACI

Evangelizace a katecheze

16. Příprava 46. Mezinárodního eucharistického kongresu na cestě Církve k velkému jubileu roku 2000 nabízí skvělou příležitost k "hlásání" pravého smyslu Eucharistie a ke stálé reevangelizaci křesťanského společenství, počínaje Eucharistií. V Eucharistii se totiž uskutečňuje spojení slova a svátosti. Slovo o Kristu se stane společenstvím s Kristem. To, co je řečeno, stane se skutečností. Evangelizace mění formu hlásání: stává se předpovědí aktuálního jednání Boha, který skrze Eucharistii tvoří největší událost, společenství církve, povolanou i formovanou slovem směřujícím do svátosti - zvláštním způsobem do Slova, které se stalo tělem, do Eucharistie.

Homilie musí odpovídat požadavkům evangelizace a katecheze našich společenství, díky velkému bohatství obsaženému v lekcionářích - když máme na mysli pokřtěné dospělé i děti; nesmíme zapomínat, že žijeme ve společnosti, která se staví ke křesťanství kriticky a že věřící potřebují posilu vlastní víry, aby mohli vydávat svědectví své naděje ve světě.

Náležitá praxe osobní i společná "lectio divina" Božího slova i vhodné homilie se zvláštním zřetelem na situaci dnešního člověka i na odpovědi obsažené ve Zjevení mohou být velmi přínosné v přípravě eucharistického kongresu.

Hlásání Eucharistie pro evangelizaci svobody

17. Tak jako Pavel ve svém listě Korintánům, tváří v tvář možným manipulacím s tajemstvím eucharistie i zužování interpretace její výkupné skutečnosti - závazků víry i jejích důsledků v životě - musíme se neustále ve světle učitelského úřadu Církve vracet k pravému smyslu eucharistického zjevení.

Jedině láskyplné naslouchání hluboké pravdě slov, kterými Kristus Pán a apoštolské společenství vyjadřovali plný smysl eucharistie v souvislosti s dějinami spásy, jejíž střed tvoří velikonoční tajemství, může uvolnit nevyčerpatelné světlo tohoto tajemství, tvořící centrum víry, bohoslužby a života Božího lidu.

Kromě toho dovoluje Eucharistie, spojená neoddělitelně s hlásáním slova, stálou reevangelizaci křesťanského společenství, aby se Kristova nauka odrážela v myšlení a zakořenila v srdcích, obětující dar pravé svobody, který dává Pán svým učedníkům. To se uskuteční v rámci logiky cesty, kterou Kristus sám ukázal, začíná nasloucháním a končí zkušeností svobody: "Když vytrváte v mém slovu, budete opravdu mými učedníky. Poznáte pravdu, a pravda vás osvobodí" (Jan 8,31-32).

Především je třeba zachovat věrnost slovu, protože to znamená

úzké pouto s Mistrem, s jeho učením i životem. Základní podmínkou být učedníkem je zachování věrnosti slovu. Toto spojení přináší dar poznání pravdy, dar, který jsou schopni ocenit snad jen učedníci, přestože ho hledají všichni. Pravda evangelia osvobozuje; dává tedy to velké dobro, po němž všichni touží: svobodu, dar Boží, schopnost milovat a učinit dar ze sebe samého, bez otroctví a nátlaku. Ale jen pravda, čili Kristus, který je Pravda, činí nás svobodnými, svobodnými od omylů závislosti na hříchu, svobodnými od sobectví, učiní nás schopnými dávat a dávat i sami sebe až k obětování života ve službě Bohu i bližnímu. V době, kdy je tak silné vědomí problému svobody, základní skutečností zůstanou konfrontace se slovem pravdy Kristovy a její osvobozující síla.

2. DAR OBRÁCENÍ A CESTA KE SVATOSTI

Obrácení a Eucharistie

18. Prvním plodem pravdy, která nás činí svobodnými, je plné sebepoznání, které vede k našemu obrácení. Bez obrácení nemůže být řeči o pravé křesťanské svobodě.

Samo chápání křesťanské svobody začíná vědomím potřeby odpuštění. Pouze touto cestou můžeme dojít k autentické duchovní proměně. Jak máme rozumět této duchovní proměně? V negativním smyslu je to vysvobození od toho, co ohrožuje vnitřní celistvost člověka, tedy vysvobozením a záchranou od všeho, co je negativní a zlé - od hříchu. V pozitivním smyslu je obrácení darem svobody, která umožňuje rozvinutí hodnot vnitřních vloh až k dobrému konci, k celkovému naplnění toho, k čemu byla Stvořitelem vybavena lidská osoba.

Mluvíme-li o ideálu vysvobozeného člověka, o ideálu, který je církve povinna uskutečnit, máme na mysli to, co lidská osoba ve svém vývoji již dosáhla, to, co díky Boží milosti jí bylo darováno i to, co z téhož důvodu musí realizovat. Máme na mysli vývoj a dozrávání svobody. Pastorační služba a výchova, čili utváření svobody, to je pomoc ve vývoji lidském i společenském, to je péče o tento vývoj - zkušenostmi i milostí, radou, teologickou vědou i modlitbou.

To všechno začíná a také se vykoná v tajemství i službě usmíření, ve svátosti pokání, bez které není opravdového obrácení, zpečetěného prostřednictvím Církve, která jménem Kristovým hlásá slovo smíření, volá ke smíření s Bohem, uděluje milost odpuštění hříchů a osvobozuje od viny.

Příprava Eucharistického kongresu musí posílit vědomí pravé svobody skrze svátost pokání i skrze radostnou zkušenost odpuštění, aby se stalo počátkem smíření, odpuštění a pokoje v Církvi i ve společnosti.

Cesta svatosti, cesta svobody

19. Kromě evangelizace a obrácení, pastorační služba, která se zaměřuje na vztah mezi Eucharistií a svobodou, musí rozvinout konkrétní pedagogiku Božího slova, uváděného do života jako důsledek té "víry v evangelium" a v tom pořadí, které je počátkem

i základem každého obrácení i celkového připojení k Mistrovi a jeho věci.

Přesvědčující síla křesťanské pravdy je prožívána v konkrétní zkušenosti svobody Božích dětí, v poslušnosti víry a svatosti, které jsou cestou evangelní svobody. Jan Pavel II. říká, že "zvláště pak svatý život, vyzařující z tolika členů Božího lidu, pokorných a často skrytých lidským očím, je nejjednodušší a nejvíce přitahující cestou, na které je možné bezprostředně zakoušet krásu pravdy, osvobozující sílu Boží lásky a cenu bezvýhradné věrnosti všem požadavkům Božího zákona, a to i za těch nejtěžších okolností".<FJAN PAVEL II., *Veritatis splendor*, 107.> Důsledkem křesťanské svatosti je, i přes poznání pravdy silou zevnitř, objevení krásy Božího projektu, osvobozující síly lásky i hodnoty věrnosti.

V této souvislosti má Eucharistie hlavní význam, jak to zdůrazňuje i papež: "tím, že má křesťan účast na oběti kříže, spojuje se s láskou Krista, který se nám daroval a získává schopnost důsledně žít podle téže lásky ve všech svých životních postojích a skutcích; v morálním životě se projevuje a uplatňuje i královský úkol křesťanů. Čím více je věřící s pomocí Boží milosti poslušen nového zákona Duchu Svatého, tím více roste i jeho svoboda, ke které je povolán, tím, že slouží pravdě, lásce a spravedlnosti".<FTamtéž.>

3. OD EUCHARISTICKÉ MODLITBY K MODLITBĚ O SVOBODU

Eucharistická modlitba

20. Pravá svoboda Božích dětí, která je darem shůry a účastí na Božím životě, vyžaduje od celé Církve i každého věřícího zvlášť pokornou a intenzivní modlitbu. Církev slaví Eucharistii modlitbou eucharistickou, obdivuhodnou a bohatou různorodostí anafor a modliteb Východu i Západu, a tak nádherným způsobem vyjadřuje plný smysl slaveného velikonočního tajemství.

Dobrá příprava i zralé ovoce Mezinárodního eucharistického kongresu budou záležet od znovuobjevení teologie a spirituality eucharistických modliteb a jejich sepětí se svobodou, k níž nás Kristus osvobodil.

Některé pedagogické směrnice budou zřejmě prospěšné při znovuobjevování modlitebního rozměru Eucharistie i při ztvárňování naší osobní modlitby i modliteb společenství po vzoru Krista a Církve.

Díkůvzdání za dar

21. Předně je třeba si připomínat spásné intervence Pána, který v dějinách spásy - od stvoření do vykoupení - vykonal velké věci pro naši spásu, a to v očekávání dokonalé Boží svobody ve slávě. Památka pak podněcuje dobrořečení, velebení i díkůvzdání, čili Eucharistie.

Chvalozpěvem "Magnificat", který je pro celou Církev inspirací, zve nás Maria Panna, abychom velebili Pána za veliké věci, které vykonal na svém lidu a nadále koná pro nás všechny v dějinách spásy Církve i národů.

Mezinárodní eucharistický kongres se musí stát velkým díkůčiněním za znovu získanou svobodu, která dovoluje Kristu v Eucharistii

ozářit ze "Statio orbis" východní Evropy všechny končiny světa.

Vzývání Ducha

22. Svoboda je dar Ducha Svatého. Tak jako v eucharistii vzýváme Ducha Svatého, aby dary chleba a vína posvětil a proměnil je v Tělo Kristovo a Krev Kristovu a aby se liturgické shromáždění stalo jedním tělem a jedním duchem, stejně tak se vroucí modlitba musí stále vznášet k Otci, aby skrze dar Ducha Svatého se pravá svoboda v lásce i vysvobozující síla lásky usídlily v srdcích věřících, ve společenstvích, v rodinách, ve společnosti s cílem vytvoření nového světa.

Nejsvětější Panna Maria, která vzývala a očekávala v modlitbě Ducha Letnic, je vzorem vytrvalé, důvěryplné a úpěnlivé modlitby. Eucharistický kongres má být intenzivní a sborovou epiklezi celé Církve o to, aby pravá svoboda zapustila kořeny ve svědomí, aby se v lidu i ve světě upevnila takovým způsobem, aby lidé svobodní od každého druhu překážek a nátlaků mohli dobrovolně vzdávat úctu pravému Bohu.

Obětování svobodného srdce

23. Jestliže zdrojem pravé svobody celého lidského pokolení je dobrovolná Kristova oběť Otci, díky které jsme vykoupeni a posvěceni, stejně tak základní podmínkou být svobodným a také být obhájcem svobody bude pokorné a přesvědčené sebenabídnutí v té svobodě, která zušlechťuje člověka v jeho vztahu k Bohu a vytvoří nejvznešenější dar, který může člověk Bohu obětovat. Ve společenství s Kristem nás eucharistická modlitba učí, jak učinit z našeho života trvalou oběť, oběť milou Bohu, oběť živou a svatou (srv. Řím 12,1-2). Svým "ano" dáváme Bohu to, co je jeho a dovolujeme mu, aby se v našem životě projevila jeho spasitelná a posvěcující vůle.

Matka Páně, Panna, která se při zvěstování daruje Bohu, obětuje Krista v chrámě a na Kalvárii spolu s postojem svobodného sebeobětování, je pro Církev nedostižným vzorem způsobu obětování naší svobody Bohu i naší spolupráce v jeho díle spásy.

Eucharistický kongres uznáním daru svobody, osobní i společenské, má ulehčovat odpověď víry a lásky, která se projevuje obětí sebe samého s Kristem, aby se celá církev s vědomím obdrženého daru stala spolupracovníkem Boha, aby se pravá svoboda zakořenila v srdcích, ve společenstvích, v rodinách i v národech.

Všeobecná přímluva

24. V eucharistické modlitbě se Církev svěruje společenství svatých i Kristovu prostřednictvím, přimlouvá se u Otce v Duchu Svatém za potřeby lidstva. Tváří v tvář podobě naší společnosti, falešným koncepcím a způsobům nevysvobozené, nevykoupené svobody, tváří v tvář trpkému ovoci sobectví, které nás zotročuje a popírá důstojnost lidské osoby, musí ze srdce každého věřícího tryskat mocná a úpěnlivá modlitba za oběti nenávisti, násilí a vykořisťování. Taková přímluva je vyjádřením Kristovy lásky.

Maria, Matka Církve, svou evangelní přímluvou v Káně Galilejské i mateřským prostřednictvím za všechny v nebi je vzorem důvěryplné a univerzální modlitby a vyjádřením lásky, s níž se máme věnovat

svým bratřím a sestrám v nouzi.

I v tomto případě - před Kristem, "národy očekávaným Vykupitelem", eucharistickým sluncem pravdy a milosti osvěcující svými paprsky zemi i dějiny lidstva - eucharistický kongres musí pokleknout k velké prosebné modlitbě za svobodu, tak draze zaplacenou, i za její zakořenění ve všech národech.

4. PŘÍTOMNOST, KLANĚNÍ, SVOBODA

Tváří v tvář tajemství

25. Posledním rozměrem pravdy o Eucharistii je její tajemství: spásná přítomnost Kristova pod způsoby chleba a vína. Taková byla vůle Pána, aby trvale zůstal přítomný ve své církvi jako Emanuel, Bůh s námi.

Mimo to, že Eucharistie je ve všech svých formách tajemstvím přítomnosti, tento její aspekt se zvláštním způsobem chápe a prožívá v tiché modlitbě před svatostánkem a v rozmanitých tradičních formách eucharistické adorace. To všechno umožňuje zastavit se před Bohem a přijmout jeho tajemství i dar jeho přítomnosti. Odhaluje se, že velikost Boha i konečnost Syna člověka se setkávají v eucharistickém tajemství.

V naší době se rozměr tajemství do značné míry ztratil. Pravda o duchovní dimenzi člověka je zeslabena modelem, který propaguje světskou činnost, považovanou za jedinou formu života hodnou člověka. Ovšem člověk bude vždy zakoušet svou konečnost, přinejmenším v tom smyslu, že není všemohoucí, že není posledním rozhodujícím činitelem, ale že je obklopen neproniknutelným tajemstvím. Je to pravda o Eucharistii jako tajemství, která umožňuje člověku pochopit sebe samého ve své nejhlubší dimenzi - od chvíle, ve které, bude-li se opírat o vlastní nadpřirozeno svého ducha, zůstane vyjádřením nezměnitelného tajemství. Jen v souvislosti s takovým tajemstvím Boha je možné pochopit tajemství člověka. Tajemství člověka, jeho světa i jeho dějin, vždy obrací pozornost nad něho samého, ukazuje na Boha.

Klanění a modlitba: setkání dvou svobod

26. Přítomnost Krista ve svátosti nutí každého věřícího k úkonu víry a adorace, k otevření se transcendenci, k setkání v tiché modlitbě, plné zbožnosti, s Tím, který je Božské "Ty" obracející se k "ty" lidskému, které je Božským "Ty" realizováno a naplňováno.

Modlitba je tehdy autenticky křesťanská, je-li ve skutečnosti "setkáním dvou svobod: nekonečné svobody Boha s omezenou svobodou člověka". <§FKongregace pro nauku víry, *List biskupům katolické Církve* (15.10.1989) o některých aspektech křesťanské meditace, 3.> V klimatu dnešní civilizace člověk často ztrácí smysl meditace, rozjímání, soustředěnosti i údivu. To všechno se odráží v životě víry. V důsledku toho člověku současnosti, také i věřícímu, je velmi zatěžko zastavit se před Bohem v duchu úcty a klanění, v duchu vzdání pocty a vyjádření vděčnosti, v duchu zadostiučinění i proměny, v duchu modlitby a proseb, neboť to všechno tryská ze srdce svobodného, které je schopné poznání

Boha.

Kontemplace tajemství před Nejsvětější Svátostí umožňuje uskutečnění tohoto nejdůležitějšího setkání s Kristem i přes shon a povrchnost, které často charakterizují náš život. Jedině ve svatyni svědomí, osvíceného vírou, s vědomím, že se nacházíme "v Boží přítomnosti", rodí se zkušenost pravé svobody, která se vyjadřuje dobrovolnou odpovědí na Boží lásku tváří v tvář jeho i naší pravdě.

Eucharistie, tajemství přítomnosti, vyzývá k vzdávání pocty. Jan Pavel II. se takto vyjadřuje o nezbytném vztahu mezi svobodou a vzdáváním úcty Bohu: "Podobně i skuteční ctitelé Boha ho musí uctívat "v duchu a v pravdě" (*Jan 4,23*). Tímto uctíváním se stávají svobodnými. Spojení s pravdou a uctívání Boha ukazuje se v Ježíši Kristu jako nejhlubší základ svobody".<ŠFJAN PAVEL II., *Veritatis splendor*, 87.>

5. SLAVENÍ A ŽIVOT PRAVOU KŘESŤANSKOU SVOBODOU

Starost o slavení eucharistie

27. Jak se dá v praxi konkrétněji vytvořit spojení mezi Eucharistií a svobodou? Jak v praxi utvářet a činit více viditelným i aktivním tento vztah v dnešním světě?

Celá znovuoobnovená eucharistická pastorace musí být zaměřena na dosažení tohoto cíle. A zde jsou některé praktické podněty:

a) Nejprve je zapotřebí dbát o kvalitu eucharistické celebrace: každá celebrace má být proniknuta ovzduším teologického života - vírou, nadějí, láskou, má být slavností víry Božího lidu, radostným projevem setkání s Pánem. Právě v takovém ovzduší se zakouší milost bytí vyvolaného Kristem, jím formovaným k uřednictví, k setrvávání s ním v jednotě v Eucharistii, aby se na cestách světa vydávalo radostné svědectví vlastní víry bez obav a bez komplexů.

b) Kromě toho je třeba vytrvale uvádět do praxe všechny podněty pokoncilní liturgické obnovy s cílem navrácení eucharistické celebrace ve farnostech, ve společenstvích a hnutích k jejímu pravému obrazu velikonoční hostiny, slavnosti svobody, k níž nás osvobodil Pán. K tomu mohou užitečně přispět: vhodný výběr textů a písní, plná účast ve shromáždění, pochopení obřadů a zhodnocení liturgických symbolů. Všechno to má přispět k vyjádření, odpovídajícím způsobem, velikonočního smyslu Eucharistie, aby pak účastí na každodenní mši svaté, na setkání křesťanů s Pánem, byli schopni dávat hlubší svědectví víry ve svém rodinném prostředí, v pracovním prostředí nebo ve škole.

Ústřední význam neděle

28. Jeden z charakteristických znaků křesťanského života je dnes vážně ohrožený současnou kulturou. Máme na mysli neděli, den Páně i Církve, neboť stále více se šíří světské a výlučně rekreační chápání svátku, které by chtělo vyloučit křesťanskou neděli ze sféry veřejnosti. Proti možné volbě víkendů, kterou je jediné odpočinek a zábava, křesťanské společenství musí zdůrazňovat posvátný ráz neděle, jako místo i čas osobní svobody, věnované

pro vzdávání úcty Bohu a projevení jeho přítomnosti uprostřed našeho společenství.

Náležitá oslava dne zmrtvýchvstání Páně, každotýdenní Pascha, musí poskytovat dostatečný čas pro bohoslužbu, zvláště eucharistickou a také pro jiné liturgické slavnosti a pobožnosti, stejně tak i pro odpočinek, pro život v rodině, pro setkání s přáteli i pro konání charitativních skutků. Zachovávání soboty v židovské tradici bylo a zůstane i nadále výmluvným znamením odpočinku Hospodina po skončení jeho díla i trvalou připomínkou osvobození Božího lidu z egyptského otroctví (srv. Dt 5,13-15). Rovněž neděle, jako památka zmrtvýchvstání Páně, musí být radostným projevem velikonoční svobody Božího lidu.

Po celý týden se ve scholae cantorum, ve sborech, ve školách, ve skupinách, v hodinách formačních a katechetických, stejně tak v rodinách, musíme naučit připravovat neděli, aby se mohla prožívat slavnost eucharistie jako živá památka Kristova zmrtvýchvstání, jako pramen i vrchol duchovního i kulturního života, jako nejintenzivnější chvíle života církve, farnosti, rodiny i společnosti.

6. OD EUCHARISTIE K ŽIVOTU

Eucharistie a milosrdenství

29. Eucharistická slavnost jako pramen i vrchol života církve, připravovaná čtením a meditací slova, nalezne své potvrzení v životě společném, v lásce i milosrdenství. "Člověk dnešní doby věří víc svědectví než učitelům, víc zkušenosti než nauce, víc životu a skutkům než teorii. Evangelijní svědectví, které svět bere nejvíc vážně, je pozornost vůči lidem, láska k chudým a malým, k trpícím". <§FJAN PAVEL II., *Redemptoris missio*, 42.>

Eucharistická liturgie musí položit základ i motivaci k lásce. Nevede-li k službě člověku, k pomoci chudým a trpícím, znamená to, že nedosáhla v plnosti svého cíle. Neodráží-li se eucharistická slavnost ve vzájemné pomoci těch, kdo se jí účastní, znamená to, že schází eucharistickému společenství podstatný prvek. Naproti tomu čím více liturgie probouzí vnitřní potřebu služby a lásky, tím častěji se láska stane oznámením, svědectvím i jednoznačně skutečným pozváním k účasti na liturgii. Tím způsobem - tváří v tvář sobectví i morální nesvobodě naší společnosti - Eucharistie nabývá zvláštní věrohodnosti v očích pochybujících a nevěřících. Kristus je přítomen v Eucharistii, ve svátostech i ve svém slově: je rovněž přítomen v potřebných. Velká patristická tradice, počínaje např. svatým Janem Zlatoústým, zdůrazňovala souvislost mezi svátostí Eucharistie a svátostí chudobného a potřebného bratra, připomínkou Kristových slov: "Měl jsem hlad a dali jste mi najíst. Cokoli jste udělali pro jednoho z těchto mých nejposlednějších bratří, pro mne jste udělali" (Mt 25,35.40). <§FSrv. *In Math. hom.* 50,3-4: PG 58,508-509.>

"Učinit zemi nebem"

30. Charitativní i sociální tradice prvních století Církve kladla důraz na nezbytnost jednoty mezi eucharistickou slavností a vzájemnou láskou. Výrok Jana Zlatoústého by se i dnes mohl stát

programem eucharistického života: je třeba žít láskou k bližnímu, která se rodí z Eucharistie skrze skutky milosrdenství, "aby se země stala nebem".<§FIn Act. Apost. hom., 11,3: PG 60,97-98.> Slavení Eucharistie je významnou výzvou k přenesení obnovující síly vysvobozující lásku od oltáře eucharistického do světa.

Dnes, z důvodu špatně chápaného smyslu svobody i trvání forem útlaku, život mnoha našich bratří a sester vyžaduje návrat k pravdivé zkušenosti důstojnosti dětí Božích. Křesťané po slavení velikonoční radosti jdou ji oznamovat světu - tak jako emauzští učedníci, kteří naslouchali hlasu Pána a poznali jej při lámání chleba. Rozsévajíce radost a účinnou lásku skutků milosrdenství uprostřed těch, rovněž nejnepatrnějších, s kterými se Pán ztotožnil, přinášejí zkušenost "nebe na zemi", kterou je Eucharistie, na té zemi, která je pro mnohé lidi vším, jenom ne nebem, zejména místem utrpení a nesvobody.

Potřeby ubohých, nemocných, slabých, uvězněných i pronásledovaných zjevené a ukázané v nadpřirozeném světle musí oživit lidská společenství. Musí povzbudit do "kolekty", která je z jedné strany modlitbou v liturgii, a z druhé strany vytváří pomoc ve sbírce darů a povzbuzování k aktivnímu milosrdenství. Všechno je třeba pečlivě shromáždit, a představiteli společnosti spravedlivým způsobem rozdělit. Díky tomu láska soustředěná zvláštním způsobem na Eucharistii jako službu Boží prodlouží se v konkrétní službě člověku, vytvořením důstojného života pro každého člověka.

Tak se tedy křesťané, osvícení Eucharistií, mají stát tvůrci pravého usmíření mezi osobami, rodinami i národy, mají se přičinit o pozitivní vysvobození, osvobozující sílu pravdy, dobroty, krásy i spravedlnosti v našem světě.

ZÁVĚR

Osvobození síly dobra

31. 46. Mezinárodního eucharistického kongresu, který se poprvé bude konat v Polsku, pod znamením sugestivního přiblížení tajemství Eucharistie a daru svobody v Kristu, je třeba využít jako zahájení nové evangelizace a probuzení nového nadšení: ve společenství kněží, v institutech zasvěceného života, ve skupinách dospělých laiků i mládeže. Všichni musejí přispět k rozvoji liturgického života i činnosti charitativní, kulturní a společenské. Farnost, která je zvláštním způsobem společenstvím eucharistickým, má být centrem všech vyjmenovaných kategorií.<§FSrv. JAN PAVEL II., *Christifideles laici*, 26.>

V období, ve kterém se Církev připravuje na slavnost velkého jubilea roku 2000, spjatého zvláštním způsobem se zkušeností opravdové svobody a pravdivého osvobození, včetně společenského, eucharistická slavnost musí přispět k navrácení svobody uvězněným, radosti smutným, zdraví nemocným a naděje pochybujícím, společenství osamělým, pomoci chudým.

Jde o to, aby milost Eucharistie ohlašované, slavené, rozdělované a adorované, přispěla k odstranění útlaku, nenávisti, sobectví a k znovuobnovení ochoty k oběti, dokonce daru života za jiné i velkého díla milosrdenství. Kéž se také otevře kulturou pospolitosti a jednoty nová perspektiva zemím východní Evropy, pro které teprve nedávno skončila dlouhá doba útlaku, ale stejně tak i všem ostatním národům světa. Ježíšovi učedníci mají být setbou nového společenství, ve kterém ve vzájemné solidaritě jeden nese břemeno druhého, kde lidé vnitřně svobodní a usmíření znají a prožívají štěstí i společenský mír.

Cesta k definitivní svobodě

32. Takovou naději můžeme mít, protože Eucharistie zcela jedinečně vyjadřuje křesťanskou naději. Eucharistie ukazuje, že činnost člověka ve světě, jeho snaha i jeho svoboda v poměru ke každému dosaženému dobru, ve skutečnosti v sobě obsahují nemožnost dosáhnout plnosti v tomto světě. V nadpřirozené naději člověka jsou obsaženy snahy, touhy a přání, která nejsou uskutečnitelná jen s pomocí vlastních sil. Na cestě jejich uskutečnění není pouze smrt. Jejich ohraničením není budoucnost historická, ale budoucnost nadpřirozená. Lidské dějiny ve svém rozvoji nedosáhnou nikdy vlastní plnosti jinak než ve slávě.

Se zřetelem na hodnotu lidské činnosti zdůraznil druhý vatikánský koncil ve světle velikonočního tajemství smysl svobody, která dosáhne svou plnost ve chvíli, kdy celé lidstvo bude předáno Otci jako milá oběť (srv. Řím 15,16). Na naší cestě do této budoucnosti nás Církev ujišťuje: "Jako zálohu na tuto naději a posilující pokrm na cestu zanechal Pán svým věrným tu svátost víry, v níž se člověkem vypěstované plody přírody proměňují v oslavené tělo a krev; je to večeře bratrské pospolitosti a předkrm nebeské hostiny".<§FDruhý vatikánský koncil, *Gaudium et spes*, 38.>

S Marií, Ježíšovou Matkou

33. V programu Eucharistického kongresu, přestože to není výrazně vyjádřeno, je obsaženo přesvědčení, že naše začlenění do Krista je možné díky mateřské přímluvě Marie, Matky Božího Syna. Nejde tu jediné o náležitě znamení vzpomínky na Matku Boží, které je charakteristické pro zbožnou tradici Církve, a zvláštním způsobem církve v Polsku i v zemích východní Evropy.

Církev spatřuje v Marii vzor osvobození. Svoboda je dána člověku ne pouze s cílem potvrzení sebe samého, ale také s cílem oběti sebe samého v lásce. Díky tomu člověk pozná, že utváří sebe samého, když se dobrovolně rozhoduje pro příslušnost k těm společenstvím, uprostřed nichž je základní buňkou rodina, a teprve po ní následují společenství místní, profesní, národní, státní a mezinárodní. Tento postoj věrného sebeodevzdání je silou, jejíž vynikající příklad nám dává Maria, Matka Boží, která je vždy solidární s Bohem i jeho lidem.

V Panně Zvěstování, která se dobrovolně dává Otci, aby spolupracovala na díle vykoupení lidstva, v Panně Magnificatu, která opěvuje výkupné Boží dílo v minulosti, přítomnosti i budoucnosti dějin, Jan Pavel II. nás zve ke kontemplaci té, která "zcela závislá na Bohu a svou vírou zcela na něho zaměřená, je vedle svého Syna nejdokonalejším obrazem svobody a osvobození lidstva a vesmíru". <JAN PAVEL II., *Redemptoris Mater*, 37.>

Její mateřské přímluvě svěřujeme již nyní práce 46. Mezinárodního eucharistického kongresu ve WrocAawi, ať hojně ovoce, které má svůj počátek v Eucharistii, je příčinou toho, že lidé i národy osvícené a oživené Kristem, Světlem světa i Chlebem, který sestoupil z nebe, se mohou těšit pravou svobodou, kterou On, Vykupitel člověka, nás vysvobodil, abychom se stali svobodnými (srv. Gal 5, 1).

Kongresová modlitba

Všemohoucí, věčný Bože,
který jsi nás vysvobodil z otroctví hříchu,
vykoupil obětavou láskou Tvého Syna,
dopřej nám,
ať tak konáme, adorujeme a žijeme
Nejsvětější Eucharistii,
abychom naplnění Duchem Svatým
správně užívali získanou svobodu.
Ať Tvá pravda, dobrota i láska nám pomáhají
pokojně rozvíjet Boží království na zemi:
mezi národy, v našich rodinách, na pracovištích,
uprostřed nemocných, pochybujících,
mezi těmi, kteří neznají Tebe, pravou Svobodu.
Skrze našeho Pána Ježíše Krista,
který nás v Duchu Svatém
s Tebou stále sjednocuje
na věky věků. Amen.

Hymna eucharistického kongresu

WrocAaw 1997

Přišel jsi, Pane, by svobodu měl svět,
přinesls pravdu v svém evangeliu.
v svobodě neškodí bratr bratrovi,
bratr se v pravdě veselí s bratrem svým.
Třetího dne jsi z hrobu smrti slavně vstal,
vítězný procházíš s námi po této zemi.
Svátostnou moc jsi v své lásce daroval těm,
kteří chtějí a mají být bratřími tvými.
Když oklamaný svět neví kudy kam,
jak pouta nesvobody odstranit,
církve Boží hlas z nebe připomíná:
Hleďte Pravdu, ta vás osvobodí.
Kristovo Tělo, Krev z oltáře bereme
v sobě pečeť Boží lásky zahrnující,
světu ztracenému ji dnes přinášíme,
aby znovu objevil světlo Pravdy věčné.
Bože, v putování církve přítomný,
přijmi pokorný projev vděčnosti.
Jenom ten přijmout tvou přítomnost zvládne,
kdo v lásce žije naplněn milostí.
Kriste, Zachránce náš, po tobě toužíme
a každodenně dotváříme tuto zemi.
Tys nám zde zanechal dar eucharistie,
aby vnitřní svobody opět byl zde soulad.

Hymna eucharistického kongresu

Wroclaw 1997

pro mládež

Hledím na ptáky, lilie polní,
vidím, jak, Otče, staráš se o ně,
pouze my, lidé, na tvoji zemi,
neumíme se o chleba rozdělit.
Rozmnož nám víru a proměň srdce
ať znovu plane oheň bratrství;
a kéž již přijde na tuto zemi
očekávané nové pokolení.

Ó, sestry, bratři, na vás voláme:
ať skončí již hříchy rozdělení,
a v zachráněném domě rodinném
na znamení míru se obejměme.

Ó, Kriste, Králi příštího věku
jas pravdy ať v každém člověkovu
učiní jedno vyznání lidské:
že Ty jsi náš Bůh, že Ty jsi náš Pán.

Refrén:

Abychom byli jedno, podejme si ruce,
abychom byli spolu a jedno srdce měli.
Dělme se chlebem, dělme se nebem;
ať se promění, ať se promění
tvářnost země, této země.